

El documental i el concert del Centenari

SALVADOR GINER

President de l'Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ha fet cent anys. D'energies, no li'n manquen, ni empena ni molts altres sentiments que mouen la cultura catalana. L'Institut ha pretès restar tothora a l'altura del nostre país; com l'IEC, altres institucions mostren una trajectòria de feina feta i de lluita per la cultura catalana. L'Orfeó Català, el Palau de la Música Catalana, les acadèmies i tantes altres entitats formen part del nostre paisatge, són indestriables del que som. Totes elles demostren la fortalesa del país i la rellevància de l'època —el tombant del segle XX— en què moltes nasqueren.

Joan Alcover deia que *La Balanguera* «sap que la soca més s'enfila com més endins pot arrelar». Bells mots musicats per Amadeu Vives, un dels grans de la música, fundador de l'Orfeó. Els lligams de la cultura de tots els països de llengua catalana no podrien ésser més pregonos. Versos mallorquins, amb acords d'ací, ens recorden que no es pot tirar endavant sense tenir present el passat.

El que teniu a les mans és aquesta necessària ullada cap enrere, un aguit a «les ombres de l'avior», que diria Alcover.

Em plau de presentar-vos el material audiovisual que l'Institut d'Estudis Catalans ha realitzat amb motiu del seu Centenari. És un documental sobre la història de l'Institut, des de l'inici el 1907 fins avui, i l'enregistrament del concert tingut a l'atri de la Casa de Convalescència l'1 de juny de 2007.

El documental *IEC: cent anys de ciència i cultura catalanes*, realitzat per Televisió de Catalunya i l'Institut, repassa en gairebé una hora la història de l'Institut d'Estudis Catalans fundat per Enric Prat de la Riba. Imatges i documents d'arxiu, així com testimonis orals dels protagonistes, guien els espectadors per l'esdevenir de la institució. Les explicacions que fan de fil conductor són a càrrec d'Albert Balcells, historiador i membre de l'Institut, a qui agraeixo la col·laboració en el projecte, a ell i a tots els que hi han participat.

L'Institut és una entitat sense la qual el nostre país fóra difícil d'imaginar. La determinació i l'empenta que traspuava el catalanisme, convertit ja en moviment de masses, i el deler de recuperació nacional que aleshores es vivia al país portaren els prohoms de l'època a crear una institució a semblança de les que hi havia arreu de les nacions europees. L'Institut, d'antuvi centre de recerca i recuperació històriques, aviat abraçà tots els camps del saber científic i humanístic. Els objectius fundacionals eren clars: elevar la cultura catalana a l'expressió més alta i fomentar i promoure l'ús del català en la creació científica. Val a dir que la llengua no travessava bons moments. Revifar-la esdevenia cabdal. Era un clam social.

Les maltempsades que han futejat sovint el país han fet d'aquesta una tasca àrdua. La història de l'Institut va de bracet amb la història del país; hi ha calgut resistència i voluntat de defensar els valors propis, que han servit d'esperonament perquè l'Institut hagi arribat fins avui i perquè hom li pugui augurar una llarga vida. La voluntat universal l'ha portat a fer-se conèixer al món, a participar en projectes científics i intel·lectuals de l'Europa contemporània. L'ingrés en la Unió Acadèmica Internacional, just acabada de crear, n'és un exemple. El prestigi que l'Institut ha assolit en aquesta centúria de vida cal heretar-lo, llegar-lo a

l'esdevenidor. Treballarem perquè l'esperit que mena el documental pugui continuar.

El concert del Centenari havia de servir per a retre homenatge a la música tradicional catalana, i el musicòleg i membre de l'IEC Romà Escalas, promotor del concert, ens en fa una descripció en aquest escrit que segueix les meves paraules, amb les quals m'és grat cloure la presentació d'aquests materials i desitjar-vos que en gaudiu.